

## КІНЕМАТОГРАФ ЯК КАНАЛ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ І МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

*У тезах здійснено комплексний аналіз ролі кінематографу як потужного каналу політичної пропаганди та масової комунікації в контексті російсько-української війни. Особлива увага приділена використанню українського кінематографу для формування національної ідентичності, протидії ворожій дезінформації та мобілізації міжнародної підтримки після повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 року. Наголошується, що кінематограф став не лише інструментом консолідації українського суспільства, а й платформою для репрезентації України як країни, що захищає свободу, гідність і загальнолюдські цінності. Окремо розглядається вплив документальних і художніх фільмів, таких як «20 днів у Маріуполі» та «Кіборги», на формування позитивного міжнародного іміджу України. Акцентується увага на ролі цифрових платформ, таких як Takflix і Netflix, у поширенні українського контенту, що сприяє руйнуванню російських пропагандистських наративів і залученню глобальної аудиторії. Підкреслюється значення кінематографу як елементу культурної дипломатії, що посилює зовнішньополітичну суб'єктність України та зміцнює довіру міжнародних партнерів. У дослідженні також аналізуються виклики, пов'язані з обмеженим фінансуванням і конкуренцією з російським контентом, та перспективи розвитку українського кіно як стратегічного інструменту інформаційної війни та формування іміджу держави.*

**Ключові слова:** кінематограф, політична пропаганда, масова комунікація, національна ідентичність, інформаційна війна, культурна дипломатія, міжнародна підтримка, Україна.

Кінематограф стає одним із найвпливовіших інструментів масової комунікації, що має унікальну здатність формувати суспільну думку, впливати на політичні настрої та конструювати образи держав і націй. Завдяки поєднанню візуальних образів, звукового супроводу, драматичних сюжетів, кіно стало потужним каналом політичної пропаганди, який використовується для просування ідеологій, маніпуляції масовою свідомістю. У сучасному світі, де інформаційні війни та гібридні конфлікти стали частиною глобальної політики, кінематограф відіграє ключову роль у формуванні сприйняття політичних подій як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Кінематограф із моменту свого виникнення наприкінці XIX століття став інструментом політичного впливу. У XX столітті, особливо в умовах тоталітарних режимів, кіно використовувалося для просування державних ідеологій і формування лояльності населення. Адаже, важливим чинником впливу кінематографу на політичну свідомість є психологічна особливість сприйняття – зразок поведінки справляє значно сильніший вплив на людину, ніж просто оповідь. Інакше кажучи, кіно не стільки «розповідає», скільки «показує». На відміну від телебачення, кінематограф дозволяє глядачеві не просто спостерігати за подіями збоку, а зануритися в них, ототожнюючи себе з головним героєм. Саме на нього проєктуються політичні й особистісні риси, які викликають у глядача співчуття чи відторгнення, формуючи емоційний зв'язок. Це призводить до ефекту співпереживання: людина починає сприймати події з екрану очима персонажа, несвідомо засвоюючи його цінності, погляди та моделі поведінки [1, с. 142].

У контексті гібридної війни кінематограф став одним із ключових інструментів інформаційного впливу. Масштабність впливу кінематографа на формування суспільної думки пояснюється ще й тим, що серед глядачів трапляються люди, які не цікавляться політикою, тому кіно для них є не лише джерелом інформації, але й фактором впливу на формування певних поведінкових моделей. Тут має враховувати емоційну складову художнього фільму, коли глядач сприймає «картинку» з екрана не як вигаданий, а реальний сюжет, що відкриває широкі можливості для різного роду маніпуляцій [2, с. 39]. Так, російська пропаганда активно використовує кіно для створення спотвореного образу України, просуваючи наративи про «фашизм», «громадянську війну» чи «слабкість української державності». Кінематограф у цьому контексті стає полем ідеологічної боротьби, де кожен кадр має політичне значення. Українські фільми не лише документують війну, а й створюють наративи, що мобілізують міжнародну підтримку, формують солідарність і протистоять ворожій пропаганді. Водночас росія використовує кінематограф для розпалювання міжнаціональної ворожнечі, що підкреслює необхідність розвитку українського кіно.

Основними пропагандистськими наративами російського кіно є :

– «*велич держави*» – це концепція, згідно з якою росія представляється як така, що впродовж усього свого історичного шляху постає як потужна держава, насамперед у військовому, а також в економічному аспектах. У цьому випадку достовірність інформації не є пріоритетом: широко застосовуються очевидні фальсифікації, псевдоісторичні наративи та конспірологічні теорії;

– «*образ ворога*» – це стійкий елемент, притаманний авторитарним режимам, що базується на потребі у зовнішньому чи внутрішньому противникові, який нібито становить загрозу як для держави загалом, так і для кожного її громадянина. Такий ворог, як правило, зображується як «чужий» – представник іншого народу, віросповідання чи раси – і наділяється вкрай негативними рисами: жорстокістю, підступністю, схильністю до жажливих злочинів. При цьому він постає приреченим на поразку, що підсилює чорно-білу логіку протиставлення «доброго» та «поганого» [3].

Натомість український кінематограф протистоїть цим наративам, використовуючи як художні, так і документальні формати для висвітлення правди про війну. Документальні проєкти, такі як «20 днів у Маріуполі» (2023) Мстислава Чернова, отримали міжнародне визнання, зокрема премію Оскар, і стали потужним інструментом у боротьбі з російською дезінформацією. Цей фільм, знятий у перші тижні повномасштабного вторгнення, показує жажіття російської агресії, руйнуючи пропагандистські міфи про «визволення» Донбасу. Інші документальні стрічки, такі як «Маріуполь. Невтрачена надія» (2022), також сприяють приверненню уваги світової спільноти до злочинів росії.

Кінематограф впливає на масову свідомість завдяки своїй здатності викликати сильні емоції та формувати стійкі асоціації. Використання архетипів (герой, ворог, жертва), символів (прапор, рідна земля) та драматичних сюжетів дозволяє кіно маніпулювати почуттями глядачів, формуючи їхнє ставлення до політичних подій. Наприклад, героїзація українських військових у фільмах, таких як «Кіборги» чи «Черкаси» (2020), сприяє підвищенню патріотичних настроїв і консолідації суспільства. Водночас демонізація ворога, як у російських пропагандистських стрічках, підсилює ворожнечу та виправдовує агресію.

В Україні кінематограф відіграє роль консолідуючого фактора, об'єднуючи суспільство навколо спільної мети – перемоги у війні. Фільми про війну, такі як «Снайпер. Білий ворон» (2022), показують не лише героїзм військових, а й людяність, що резонує з аудиторією та сприяє емпатії.

У цифрову епоху вплив кінематографу на масову свідомість посилюється завдяки вірусному поширенню контенту в соціальних мережах. Короткі уривки з фільмів, трейлери чи документальні кадри можуть швидко охопити мільйони глядачів, формуючи їхнє сприйняття подій. Наприклад, відео з «20 днів у Маріуполі», поширені в соціальних мережах, викликали хвилю солідарності з Україною у всьому світі, що підкреслює значення кінематографу в сучасних інформаційних кампаніях.

Розвиток цифрових платформ, таких як Netflix, YouTube, Amazon Prime та локальні сервіси, радикально змінив кінематограф, перетворивши його на глобальний інструмент політичної комунікації. Фільми та серіали, доступні онлайн, мають ширшу аудиторію, ніж традиційні кінотеатри, що значно підвищує їхній пропагандистський потенціал. В Україні цифрові платформи, такі як Takflix чи Megogo, сприяють популяризації національного кінематографу, надаючи доступ до українських фільмів як усередині країни, так і за кордоном. Наприклад, Takflix активно просуває сучасні українські стрічки, такі як «Мої думки тихі» (2019) чи «Памфір» (2022), що сприяють формуванню позитивного іміджу України.

Цифрові платформи також дозволяють швидко реагувати на актуальні події. Наприклад, документальні фільми про війну в Україні, такі як «Маріуполь. Хроніки пекла» (2022), були оперативно розміщені на YouTube, що забезпечило їхнє широке охоплення. Це підкреслює значення цифрових технологій у сучасному кінематографі як інструменті політичної комунікації та протидії дезінформації.

Кінематограф є важливим елементом культурної дипломатії, що сприяє формуванню позитивного іміджу держави на міжнародній арені. В Україні кіно стало інструментом просування національної культури та цінностей, особливо після 2022 року. Наприклад, міжнародний успіх українських фільмів, таких як «Додому» (2019) Нарімана Алієва, підкреслив унікальність кримськотатарської культури та привернув увагу до проблеми окупації Криму.

Культурна дипломатія через кінематограф також включає організацію міжнародних кінофестивалів, таких як Одеський міжнародний кінофестиваль чи Docudays UA, які представляють українське кіно світовій аудиторії. Ці події сприяють діалогу між культурами та зміцненню позицій України як демократичної держави, що бореться за свої цінності.

У довгостроковій перспективі кінематограф може стати основою для створення бренду України як країни з багатою культурою, стійким духом і інноваційним потенціалом. Для цього необхідно розвивати міжнародну співпрацю, створювати фільми, що апелюють до універсальних цінностей, і активно просувати їх на глобальному ринку.

Отже, кінематограф є потужним каналом політичної пропаганди та масової комунікації, що формує суспільні настрої, національну ідентичність і міжнародний імідж держав. В умовах російсько-української війни український кінематограф відіграє важливу роль у протидії ворожій пропаганді, консолідації суспільства та залученні міжнародної підтримки. Завдяки документальним і художнім фільмам Україна артикулює свою національну ідею, руйнує російські пропагандистські міфи та представляє себе як націю, що бореться за свободу та гідність.

Подальший розвиток українського кінематографу потребує стратегічного підходу, що включає створення якісного контенту, інтеграцію з цифровими платформами, залучення молоді та міжнародну співпрацю. Кінематограф має стати не лише інструментом боротьби в інформаційній війні, а й платформою для просування позитивного іміджу України у світі. У довгостроковій перспективі українське кіно може закріпити образ України як демократичної, інноваційної та культурно багатой держави, що сприятиме її інтеграції в глобальну спільноту.

### References

1. Katsuba, M. (2013). Khudozhnye kino yak zasib formuvannya masovoi politychnoi svidomosti [Feature films as a means of shaping mass political consciousness]. *Politychnyi menedzhment*, (1–2), (pp. 136–144). Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe\\_2013\\_1-2\\_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2013_1-2_18) [in Ukrainian].
2. Semenova, O. (2021). Vitcheznianyi kinematohrاف yak protydiia informatsiinii ahresii Rosiiskoi Federatsii (na prykladi istoryko-patriotychnoho kino) [Ukrainian cinema as a response to the information aggression of the Russian Federation (on the example of historical-patriotic films)]. *Ukrainstvo*, (2)79, (pp. 30–49) [in Ukrainian].
3. Shtan, H. (2024). Propahanda v suchasnomu rosiiskomu kino ta muzytsi: kontseptsii, vyiavy, shliakhy realizatsii [Propaganda in contemporary Russian cinema and music: concepts, manifestations, methods of implementation]. *Aktualni pytannia humanitamykh nauk*, 81(2). <https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-2-4> [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2025.01.10.17

**Tetiana Lushahina**  
**Vladyslav Kobiuk**

### CINEMATOGRAPHY AS A CHANNEL OF POLITICAL PROPAGANDA AND MASS COMMUNICATION

*The abstract presents a comprehensive analysis of the role of cinematography as a powerful channel of political propaganda and mass communication in the context of the Russian-Ukrainian war. Special attention is paid to the use of Ukrainian cinema in shaping national identity, countering hostile disinformation, and mobilizing international support following Russia's full-scale invasion on February 24, 2022. It is emphasized that cinematography has become not only a tool for unifying Ukrainian society but also a platform for representing Ukraine as a country defending freedom, dignity, and universal human values.*

*The study also examines the influence of documentary and feature films, such as «20 Days in Mariupol» and «Cyborgs», on the formation of a positive international image of Ukraine. Emphasis is placed on the role of digital platforms such as Takflix and Netflix in promoting Ukrainian content, which contributes to dismantling Russian propaganda narratives and engaging a global audience. The significance of cinema as an element of cultural diplomacy is underlined, as it strengthens Ukraine's foreign policy agency and builds trust among international partners. The research also analyzes the challenges related to limited funding and competition with Russian content, as well as the prospects for the development of Ukrainian cinema as a strategic tool in the information war and in shaping the state's image.*

**Keywords:** cinematography, political propaganda, mass communication, national identity, information warfare, cultural diplomacy, international support, Ukraine.

### Відомості про автора / Information about the Author

Тетяна Лушагіна, к. політ. наук, доцент кафедри соціології та політології факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: [t.lushagina@gail.com](mailto:t.lushagina@gail.com), orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8599-2923>.

Tetiana Lushahina, PhD in Political Science, Associate Professor at the Department of Sociology and Political Science, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: [t.lushagina@gail.com](mailto:t.lushagina@gail.com), orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8599-2923>.

Владислав Кобиук, студент 431 групи спеціальності 052 Політологія кафедри соціології та політології факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна.

Vladyslav Kobiuk, a student of Group 431, specialty 052 Political Science, Department of Sociology and Political Science, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine.

